

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 49/2025-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej WEBBER LEGAL, s.r.o., Duchnovičovo námestie 1, Prešov, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina č. k. 46Csp/55/2023-73 z 23. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

2. K porušeniu uvedených práv malo dôjsť uznesením okresného súdu č. k. 46Csp/55/2023-73 z 23. apríla 2024, ktorým okresný súd v súlade s § 250 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) na základe sťažovateľkinej sťažnosti zrušil predchádzajúce uznesenie vyššej súdnej úradníčky o povinnosti na zaplatenie súdneho poplatku, avšak nerozhodol o trovách sťažnostného konania. Sťažovateľka navrhuje uznesenie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň si uplatňuje nárok na primerané finančné zadosťučinenie pre porušenie jej práv a právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako spotrebiteľka podala na okresnom súde návrh na vydanie neodkladného opatrenia na zastavenie zrážok z jej mzdy. Tento svoj nárok odôvodnila tým, že zrážky zo mzdy boli vykonávané na základe dohody, ktorá bola neprijateľnou zmluvnou podmienkou v spotrebiteľskej zmluve. Okresný súd návrhu na vydanie neodkladného opatrenia vyhovel.

4. Po vydaní neodkladného opatrenia vyššia súdna úradníčka okresného súdu svojím uznesením uložila sťažovateľke povinnosť na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na vydanie neodkladného opatrenia. Proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky podala sťažovateľka sťažnosť a žiadala, aby toto uznesenie bolo zrušené a zároveň si uplatnila právo na náhradu trov sťažnostného konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia.

5. Uznesením okresného súdu bolo uznesenie vyššej súdnej úradníčky o vyrubení súdneho poplatku zrušené, a to pre rozpor s § 4 ods. 2 písm. v) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), v zmysle ktorého bola sťažovateľka ako spotrebiteľka od súdnych poplatkov oslobodená. Okresný súd v odôvodnení svojho uznesenia uviedol, že o náhrade trov sťažnostného konania nerozhodol samostatným výrokom z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie o poplatkovej povinnosti sa vzťahuje len na sťažovateľku, s ktorou okresný súd konal samostatne, a preto nebolo možné uložiť povinnosť na náhradu trov konania protistrane (žalovanému) v civilnom sporovom konaní.

6. Podľa sťažovateľky okresný súd porušil jej práva tým, že o náhrade trov konania nerozhodol samostatným výrokom. Pri tejto argumentácii sťažovateľka poukázala na rozhodnutie ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 335/2023, v zmysle ktorého je ústavne akceptovateľné, ak okresný súd v rozhodnutí o sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom rozhodne aj o náhrade trov sťažnostného konania a zároveň o ich výške (podobne ako pri platobnom rozkaze), pričom proti takému rozhodnutiu už nie je odvolanie prípustné.

7. Sťažovateľka ako ústavne nesúladný namietala aj záver okresného súdu v tom zmysle, že sťažovateľke nie je možné priznať náhradu trov konania proti žalovanému, ktorého sa nemalo konanie o sťažnosti týkať. Podľa nej trovy sťažnostného konania vznikli v súvislosti s civilným sporovým konaním, ktoré začalo v dôsledku správania žalovaného a v ktorom bola úspešná. Navyše, išlo o situáciu, keď trovy konania boli v reakcii na nesprávne rozhodnutie vyššej súdnej úradníčky, t. j. išlo o situáciu porovnateľnú napr. so zrušením rozsudku súdu prvej inštancie, ak tento súd poruší procesné práva strán. V týchto situáciách je podľa sťažovateľky náhrada trov konania spôsobených nesprávnym postupom súdu bežne priznávaná úspešnej strane civilného sporového konania.

8. Sťažovateľka tiež zdôraznila, že v civilnom sporovom konaní vystupovala ako spotrebiteľka, preto uznesenie okresného súdu porušuje aj zásadu ekvivalencie a efektivity vyplývajúcu z čl. 38 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“, aj keď vyslovenie porušenia práv vyplývajúcich z tohto článku v navrhovanom výroku rozhodnutia ústavného súdu nežiadala). V tejto súvislosti znova poukázala na už spomínané rozhodnutie ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 335/2023, v ktorom ústavný súd za ústavne súladné považoval uznesenie Okresného súdu Michalovce, ktorým bola náhrada trov sťažnostného konania priznaná dodávateľovi proti v spore neúspešnému spotrebiteľovi.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd v súlade s § 56 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) predbežne prerokoval sťažovateľkinu sťažnosť na neverejnom zasadnutí. Účelom predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je zistenie, či sú splnené podmienky pre prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a pre meritórne rozhodnutie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde). Pokiaľ tieto podmienky splnené nie sú, ústavný súd na predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietne (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

10. Podstata ústavnej sťažnosti sa týka existencie nároku na náhradu trov konania spojených s podaním sťažnosti proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky podľa § 239 CSP.

11. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na skutočnosť, že otázke trov konania pri sťažnostiach proti rozhodnutiam vyšších súdnych úradníkov sa plénum ústavného súdu venovalo v konaní o zjednocovaní právnych názorov senátov ústavného súdu podľa § 13 zákona o ústavnom súde, ktoré bolo vedené pod sp. zn. PLz. ÚS 2/2024. V tomto konaní sa plénum ústavného súdu zaoberalo jednak právnym názorom vysloveným v sťažovateľkou označenom rozhodnutí prvého senátu ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 335/2023, avšak aj odlišnými právnymi názormi, ku ktorým dospel štvrtý senát ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 130/2024 a tretí senát vo veci sp. zn. III. ÚS 37/2024.

12. Plénum ústavného súdu rozhodlo o zjednotení odlišných právnych názorov uznesením č. k. PLz. ÚS 2/2024-8 z 18. decembra 2024 tak, že je v rozpore so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak sudca súdu prvej inštancie pri rozhodovaní o sťažnosti podľa § 239 CSP proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania má právomoc rozhodnúť aj o náhrade trov, ktoré stranám vznikli v súvislosti s rozhodovaním o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania.

13. V tomto rozhodnutí plénum ústavného súdu zdôraznilo, že ustanovenie § 251 CSP, ktoré vymedzuje trovy konania, je potrebné vykladať vo vzájomnej súvislosti s ustanoveniami § 262 ods. 1 CSP, § 396 CSP a § 453 CSP, z ktorých vyplýva, že o nároku na náhradu trov konania sa rozhoduje v súvislosti s konečným rozhodnutím súdu prvej inštancie, resp. po tomto rozhodnutí už len v súvislosti s rozhodnutím v odvolacom a dovolacom konaní.

14. Plénum ústavného súdu vo vzťahu k tomu uviedlo, že v zákonných ustanoveniach o sťažnosti ako o osobitnom prostriedku nápravy nesprávnosti uznesení vyššieho súdneho úradníka niet žiadnych ustanovení o tom, že by všeobecným súdom bola daná právomoc osobitne rozhodovať o trovách tohto „sťažnostného“ konania. Preto ani zo systematického pohľadu na zákonnú úpravu náhrady trov konania nemožno dospieť k záveru, že CSP predpokladá alebo súdom prvej inštancie zveruje právomoc rozhodovať o náhrade trov sťažnosti potom, keď o náhrade trov konania prvej inštancie bolo rozhodnuté v súlade so zákonom v rozhodnutí, ktorým konanie na tejto inštancii všeobecného súdnictva končí.

15. Plénum ústavného súdu ďalej poukázalo na skutočnosť, že rozhodnutia všeobecných súdov môžu mať rôzne podoby, pričom pri tých vadách, ktoré sa systémovo neriešia odvolaním, nie je možné vylúčiť, že strana bude nútená vynaložiť právne zastúpenie na podanie či už návrhu na opravu chyby v písaní a počítaní, alebo návrhu na doplnenie rozsudku. Ani pri týchto prostriedkoch nápravy, na ktoré je funkčne príslušný rovnako ako pri sťažnosti proti uzneseniu

vyššieho súdneho úradníka súd prvej inštancie, zákon nepredpokladá ďalšie rozhodovanie o náhrade trov konania.

16. Podľa pléna ústavného súdu je to tak preto, že náhrada trov konania sa predovšetkým vo vzťahu k trovám právneho zastúpenia poskytuje v rôznych a pomerne štedrých paušalizovaných schémach, ktoré vylučujú to, aby bolo nevyhnutné stranu odškodňovať za akékoľvek jej nasadenie v súvislosti s uplatnením jej práv. Rozhodovanie o náhrade trov konania nie je cieľom sporového konania, ale zjednodušeným a koncentrovaným nástrojom na zabezpečenie náhrady ujmy, ktorá strane vznikla v súvislosti s uplatňovaním jej hmotného práva. Preto nie je dôvod na to, aby takáto sprievodná vedľajšia rozhodovacia činnosť všeobecných súdov, ktoré sa realizuje v jeho prvej inštancii, bola vôbec rozložená do nekonečného množstva rozhodnutí o trovách jednotlivých štádií konania, napríklad aj v súvislosti so sťažnosťou proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Zo zákonnej právnej úpravy je preto zrejmé, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nemá žiadny zákonný podklad na to, aby vôbec o náhrade trov „sťažnostného konania“ rozhodoval.

17. Uvedené uznesenie je podľa § 13 ods. 3 zákona o ústavnom súde záväzné pre senáty ústavného súdu pri rozhodovaní ďalších obdobných vecí.

18. Ústavná sťažnosť sťažovateľky sa týka obdobnej veci, akou sa plénum ústavného súdu zaoberalo v už uvedenom rozhodnutí o zjednotení rôznych právnych názorov senátov ústavného súdu. Aj vo veci sťažovateľky išlo o sťažnosť proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky, ktorého predmetom nebolo rozhodovanie vo veci samej, t. j. cieľ sporového konania, ale sprievodná, vedľajšia rozhodovacia činnosť týkajúca sa súdneho poplatku. Sudkyňa o sťažnosti rozhodovala až po tom, ako vo veci samej rozhodla konečným rozhodnutím, v ktorom rozhodla aj o trovách konania vo veci samej. Z ustanovení CSP, ako to už bolo uvedené, pritom vyplýva, že sudca prvého stupňa nemá právomoc rozhodovať o náhrade trov konania vynaložených v súvislosti s podaním sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka.

19. Vo vzťahu k sťažovateľkou uvádzaným zásadám efektivity a ekvivalencie treba zvýrazniť, že v zmysle judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom spočíva ochrana spotrebiteľov, ktorí sa voči predajcom alebo dodávateľom nachádzajú v nevýhodnejšom postavení, smernica 93/13 (o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách), ako vyplýva z čl. 7 ods. 1 tejto smernice v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, „ktoré by zabránili ďalšiemu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“.

20. V súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora v prípade neexistencie osobitnej právnej úpravy Únie v danej oblasti patria podmienky uplatnenia ochrany spotrebiteľov stanovenej v smernici 93/13 do pôsobnosti vnútroštátneho právneho poriadku členských štátov na základe zásady ich procesnej autonómie. Tieto podmienky však nesmú byť menej priaznivé než podmienky upravujúce podobné vnútroštátne situácie (zásada ekvivalencie), ani byť upravené tak, aby výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie v praxi znemožňovali alebo nadmerne sťažovali (zásada efektivity).

21. V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že rozdelenie trov súdneho konania pred vnútroštátnymi súdmi patrí s výhradou dodržania zásad ekvivalencie a efektivity do procesnej autonómie členských štátov (pozri rozsudok Súdneho dvora vo veci C-35/22, body 22 až 24 odôvodnenia).

22. Vo vzťahu k zásade ekvivalencie treba zdôrazniť, že je jej zmyslom zabezpečiť, aby procesné podmienky žalôb v prípadoch týkajúcich sa práva Európskej únie neboli menej výhodné ako v prípadoch týkajúcich sa vnútroštátneho práva (pozri napr. rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C-246/09, bod 26 odôvodnenia; príp. rozhodnutie v spojených veciach C-224/19 a C-259/19, bod 96 odôvodnenia). Sťažovateľka neuviedla žiadne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že všeobecné súdy vo veciach, ako je sťažovateľkina, rozhodujú inak, ak ide o veci upravené výlučne vnútroštátnym právom. Takého skutočnosti nie sú ústavnému súdu ani známe a nič nenasvedčuje tomu, že by sa vec sťažovateľky týkala zásady ekvivalencie.

23. Ak ide o zásadu efektivity, ústavný súd zopakuje, že ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie okresného súdu sa netýkalo konania vo veci samej. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju vlastnú judikatúru, v zmysle ktorej konanie o súdnych poplatkoch je osobitným druhom konania, ktoré treba odlišovať od civilného sporového konania. Konanie o súdnych poplatkoch je konaním o verejnoprávnom vzťahu, ktorý existuje medzi účastníkom súdneho konania a štátom. V mene štátu v tomto konaní vystupuje všeobecný súd (pozri k tomu III. ÚS 239/08, pričom treba zobrať do úvahy súčasné znenie § 14 zákona o súdnych poplatkoch, resp. prijatie Civilného sporového poriadku).

24. Podobne aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa rozhodnutie o povinnosti platiť súdne poplatky považuje za rozhodnutie o platení „iných poplatkov“ v zmysle čl. 1 druhého odseku Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, teda ide o rozhodnutie o verejnoprávnej peňažnej povinnosti („*obligation of fiscal nature*“), ktorej cieľom je financovanie súdneho systému, resp. zvýšenie príjmu verejného rozpočtu (pozri *Perdigão proti Portugalsku* [GC], č. 24768/06, § 61, 16. 11. 2010).

25. Predmetom ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia okresného súdu preto bola náhrada trov osobitného konania o súdnom poplatku, ktoré sa, ako to správne uviedol okresný súd, netýkalo žalovaného. Na druhej strane však možno konštatovať, že napadnuté uznesenie okresného súdu sa týkalo podmienok, za ktorých sťažovateľka ako spotrebiteľka uplatňovala svoje nároky vyplývajúce zo smernice 93/13, a preto sa týkalo aj princípu efektivity v zmysle už citovanej judikatúry Súdneho dvora. Pri skúmaní princípu efektivity je totiž potrebné prihliadnuť na všetky široko vymedzené „náklady“ („*costs*“), resp. „poplatky“, ktoré spotrebiteľ znáša v súvislosti s uplatnením svojich práv (pozri napr. rozsudky Súdneho dvora vo veciach C-377/14, bod 46 odôvodnenia a C-176/17, bod 63 odôvodnenia).

26. Ochrana spotrebiteľa však nie je absolútna a každý prípad, v ktorom je nastolená otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie vedie k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva Európskej únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebeh a jeho osobitosti, ako aj v prípade potreby na zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, ako sú napríklad požiadavka na riadny priebeh súdneho konania (rozhodnutie Súdneho dvora v spojených veciach C-693/19 a C-831/19, bod 58 a 60 odôvodnenia).

27. Ústavný súd v tejto súvislosti za podstatnú považuje už konštatovanú skutočnosť, že úkon, za ktorý okresný súd sťažovateľke náhradu trov konania nepriznal, sa netýkal dôvodnosti nároku sťažovateľky ako spotrebiteľky a nešlo ani o rozhodnutie o náhrade trov konania v spotrebiteľskom spore v zmysle § 262 ods. 1 CSP (o ktorej okresný súd rozhodol v prospech sťažovateľky podľa zásady úspešnosti v konaní, pričom náhrada trov konania vo veci samej slúži aj na pokrytie vedľajších výdavkov spojených s konaním, ako to plénum ústavného súdu konštatovalo v uznesení sp. zn. PLz. ÚS 2/2024).

28. Sťažovateľkou žiadaná náhrada trov sa týkala rozhodnutia o súdnom poplatku, ktoré bolo vydané po rozhodnutí vo veci samej, teda išlo o vedľajšiu sprievodnú rozhodovaciu činnosť okresného súdu. Okresný súd, ktorý o už uvedenej náhrade trov nerozhodol, postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami CSP, ktorých zmyslom je zabezpečiť riadny priebeh súdneho konania. Inak by totiž každý sprievodný procesný úkon vyvolával potrebu rozhodovať o trovách konania, resp. v situáciách, ako je sťažovateľkina, aj potrebu osobitného konania o trovách po skončení konania vo veci samej.

29. Z uvedených dôvodov preto nepriznanie náhrady trov konania za sťažnosť podanú sťažovateľkou proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nepredstavuje podmienku, ktorá by jej znemožňovala alebo nadmerne sťažovala výkon jej práv vyplývajúcich z práva Európskej únie. Ústavný súd preto konštatuje, že okresný súd tým, že nerozhodol o náhrade trov „sťažnostného konania“, neporušil sťažovateľkine práva označené v ústavnej sťažnosti.

30. Ústavný súd preto už pri predbežnom prerokovaní zistil, že ústavnej sťažnosti by nemohol vyhovieť, ak by ju prijal na ďalšie konanie, čo je dôvod, pre ktorý ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) a § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde (pozri napr. III. ÚS 10/2024, bod 70 odôvodnenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2025

Robert Šorl
predseda senátu